

Центральний державний
історичний архів України

м.Київ

Фонд 1780

Опис 1

№ за реєстром 4649

Канцелярія комісії для
утворення слобідських полків.
м. Суми
Сумського полку

ФОНД № 1780

ОПИС № 1

1733-1743 pp.

1

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ
УКРАЇНИ, м. КИЇВ

Канцелярія комісії для утворення слобідських полків.

м. Суми Сумського полку

(назва фонду)

ФОНД № 1780

ОПИС № 1

(назва опису)

1733-1743 рр.

(крайні дати документальних матеріалів)

Зміст

1. Передмова.....	2-4
2. Список скорочень.....	5
3. Перевідна таблиця.....	6
4. Опис справ.....	7-14

Передмова

Канцелярія комісії для утворення слобідських полків діяла у 1732 – 1743 рр. в Сумах.

Юридичною основою утворення цієї установи став маніфест імператриці Анни Іоанівни від 23.12.1732 р. про реформування слобідських полків (ПСЗ. — СПб., 1830. — Т. VIII. — № 6289). Здійснити його було доручено генерал-майору і кінної гвардії підполковнику кн. Олексію Івановичу Шаховському, який і очолив комісію; прізвище його наступника (О. І. Шаховський помер у 1737 р.) встановити не вдалося.

Перші два роки установа не мала офіційної назви. Тільки 27.08.1734 р. імператорським указом їй дано назву «Канцелярия комиссии учреждения слободских полков» (ПСЗ. — СПб., 1830. — Т. IX. — № 6619).

До Канцелярії, крім голови та двох членів (офіцерів російської армії), входили: секретар, канцеляристи і копіисти. Слобідську старшину запрошували сюди на засідання тільки для розгляду спірних справ з правом дорадчого голосу.

Установа підпорядковувалася безпосередньо Сенатові, була одним з керівних органів у Слобідській Україні. Вона здійснювала реорганізацію слобідських полків, наглядала за судочинством, збором мита з чолобитних і купчих кріпостей, визначала місце дислокації на території слобідських полків російських військових підрозділів, а також контролювала прибутки і видатки Слобідського драгунського полку, стежила за постачанням продовольства і фуражу для потреб регулярного війська.

В результаті військової реформи кількість козаків у п'яти слобідських було обмежено до 4200 чоловік, а у кожному полку

створено регулярну роту; решту колишніх козаків перетворено на підпомічників і обкладено податком.

19.10.1743 р. опубліковано указ Сенату про ліквідацію Канцелярії комісії для утворення слобідських полків та про повернення козакам слобідських полків давніх привілеїв у промислах і торгівлі. Слобідські полки підпорядковувалися Військовій колегії, а у судових справах отримували право апеляції до Белгородської губернської канцелярії, Юстиц-колегії та Сенату. Всіх службовців ліквідованої комісії, а також її казну наказано відправити в Глухів до генерал-лейтенанта І. І. Бібікова, а невіршені судові справи — повернути в полкові канцелярії (ПСЗ. — СПб., 1830. — Т. XI. — № 8809).

* * *

Фонд 1780, Канцелярія комісії для утворення слобідських полків, має у своєму складі 36 одиниць зберігання (у тому числі 3 недіючі описи). Основою фонду стали 24 одиниці зберігання ф. 255, які ^{на підготові розписки} ^{в 1780 році} ^{в 1971 р.} надійшли до архіву з філіалу ЦДІА УРСР у м. Харкові

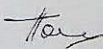
У 2002 р., під час роботи над «Анотованим реєстром описів ЦДІАК України», до фонду було приєднано 9 справ і недіючий опис розформованого ф. 441, Канцелярія комісії по створенню слобідських полків, оп. 1 ЦДІАК України, а також 1 справу з ф. 1782, Комісія про слобідські полки, оп. 1 ЦДІАК України (акти №№ 64, 68 від 12.03.2002 р.). Того самого року справи фонду пересистематизовано у хронологічній послідовності, до них складено перевідну таблицю та нові заголовки; за змістом документів уточнено назву фонду (раніше ф. 1780 називався «Канцелярія комісії встановлення слобідських полків на території Слобідської України»).

У фонді є укази російських імператорів за 1733, 1734, 1743 рр., які стосувалися питань реформування слобідських полків (спр. 1); екстракт

про слобідські полки з відомостями щодо привілеїв козаків слобідських полків (список 1862 р. належав сотнику у ранзі поручика А. Я. Головинському — спр. 4); чолобитна полковника Сумського полку Є. Данилевського до імператриці Єлизавети Петрівни 1742 р. з обвинуваченням ки. О. І. Шаховського у насильницькому залученні козаків до служби у регулярному війську (спр. 26); відомості, повідомлення, рапорти, донесення про штатний склад і амуніцію регулярних рот слобідських полків (спр. 20); справи про: несення козаками служби на Українській лінії, причислення до Ізюмського полку переселенців з Війська Донського та самовільне переселення козаків у слободи Белгородської губернії; документи про: купівлю, продаж і захоплення козацьких ґрунтів; побиття, пограбування окремих козаків, а також про примусове виписування з козацького стану жителів с. Злодіївки та м-ка Пени Краснопілської сотні Сумського полку (спр. 32).

Провідний палеограф

02.01.03р

О. Г. Полегайлов

Список скорочень

- арк. — аркуш
губ. — губернія
див. — дивись
зв. — зворот
кн. — князь
м. — місто
н. п. — не пізніше
н. р. — не раніше
оп. — опис
опубл. — опубліковано
ПСЗ — Полное собрание законов Российской империи
р., рр. — рік, роки
с. — село
с. — сторінка
сл. — слобода
СПб. — Санкт-Петербург
спр. — справа
ст. — століття
т. — том
ф. — фонд
Х. — Харків

**Перевідна таблиця шифрів справ ф. 1780, Канцелярія комісії
для утворення слобідських полків (оп. 1)**

ф. 1780, оп. 1, <i>до удосконаленьня</i>	ф. 1780, оп. 1, удосконалений у 2002 р.	Примітки
№№ справ	№№ справ	
1	6	
2	9	
3	7	
4	11	
5	15	
6	18	
7	16	
8	21	
9	22	
10	24	
11	30	
12	28	
13	32	
14	2	
15	8	
16	29	
17	27	
18	26	
19	10	
20	14	
21	1	
22	20	
23	33	
24	34	
25	4	Справу передано з ф. 1782, оп. 1 (акт № 64 за 2002 р.)
26	3	Справи передано з ф. 441, оп. 1 (акт № 68 за 2002 р.)
27	5	
28	13	
29	12	
30	19	
31	17	
32	23	
33	25	
34	31	
35	35	

Порядковий номер	Діловодний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
1		Укази російської імператриці Анни Іоанівни про утворення у складі слобідських полків регулярних рот, про відрядження козаків на Українську лінію, зобов'язання козаків забезпечувати провіантом і фуражем російські полки, збирання на Слобожанщині кінних, мостових, митних і кабацьких зборів, про порядок проведення судочинства і підтвердження привілеїв на пивоваріння, винокуріння, користування млинами та право займатися різними промислами	10 квітня 1733 р.; 10 вересня 1733 р.; 29 травня 1734 р.; 31 липня 1734 р.	13	
2		Справа про розслідування випадку підробки писарем регулярної роти Охтирського полку Ігнатієм Титовим паспортів на проїзд до м. Чернігова з метою відвідування своїх родичів. Згадані паспорти з сургучевими печатками кн. О. І. Шаховського та Охтирського слобідського полку	8 червня 1734 р. – 29 березня 1735 р.	43	
3		Справа про стягнення Канцелярією комісії для утворення слобідських полків подушного податку за 1733-1734 рр. з переселенців з Лівобережної України, які перейшли у підданство Троїцького мигулинського монастиря та оселилися поблизу річки Тихої у селах і слободах Новопавлівського пов. Воронежської губ. Є подвірний перепис згаданих переселенців	н.п. 7 грудня 1734 р. – 10 липня 1735 р.	60	
4		Екстракт про слобідські полки. Діловодна копія 18 ст. Належала сотнику у ранзі поручика А. Я. Головинському. Є повідомлення про привілеї, надані російськими царями і імператорами жителям слобідських полків, про кількість у полках старшин, час	1734 р.	55	Опубл.: дн Д.И.Багале; Матеріали для історії колонізації и быта – Х., 1890. Т.2. – С.142-178.

Порядковий номер	Діловодний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
		осадження міст і містечок тощо. До екстракту додано копії 1862 р. з указів Катерини I і Петра II 1726-1728 рр. щодо управління і оподаткування населення Лівобережної і Слобідської України, про заклик на будівництво Ладозького каналу «роботных людей», а також про надання жителям слобідських полків права купувати ґрунти і засновувати слободи у Гадяцькому і Полтавському полках та в Росії			
5		Справа про зобов'язання Канцелярією комісії для утворення слобідських полків збирати мито з чолобитних і купчих кріпостей. Є відомості окремих полкових канцелярій про зібране мито за 1733-1734 рр.	2-30 травня 1735 р.	57	
6		Справа про розслідування чолобитної підпрапорного Охтирського полку Степана Забугіна про побиття його у містечку Миропілля [Краснопільської сотні Сумського полку] відставним полковим обозним Кіндратом Марковим та його спільниками за обвинуваченням у неповерненні грошового боргу	17 листопада 1735 р. – 16 лютого 1736 р.	14	
7		Справа про розслідування чолобитної ктитора Миколаївської церкви м. Суми Семена Шевченка по обвинуваченню ним трьох кріпаків російського поміщика Ф. Ю. Тургенева у крадіжці церковного сіна	29 березня – 7 грудня 1736 р.	32	
8		Справа про розслідування правомірності продажу жителякою м. Богодучів Євдокією Венеречевою ніженському полковнику Івану Хрущову ґрунтів в Охтирському полку на берегах р. Ворскли у селах Лутище, Куп'єва-	5 серпня 1736 р. – 7 вересня 1737 р.	10	

Порядковий номер	Діловодний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
		ха, Пришиб, Хухра (Хухро), Педорита ін.			
9		Чолобитна і виписи з купчих записів підпрапорного Охтирського полку Сави Іоніна, надані в Канцелярію комісії для утворення слобідських полків стосовно підтвердження його права власності на ґрунти в урочищах р. Мерло. Є копії купчих за 1729-1735 рр.	20 жовтня 1736 р.	18	
10		Справа про повернення на Українську лінію утікачів – козаків Харківського полку та призначення караулів для охорони полонених турків і татар	6 серпня – 2 вересня 1737 р.	20	
11		Справа про розслідування чолобитної жителів сотенного містечка Краснопілля Сумського полку щодо розмежування їхніх ґрунтів у зв'язку з саморуїнацією межових ознак. Є засвідчений випис 1675 р. із межових та описових книг с. Пожня Вільненського пов. Белгородського воев. стосовно розмежування угідь між козаками Краснопілляської сотні та ченцями хотмизького Богородицького Знам'янського монастиря. Арк. 3 – 23 зв.	28 жовтня 1737 р. – 9 жовтня 1739 р.	40	
12		Справа про розслідування суперечки за підданого – втікача Саву Міляєва між російськими поміщиками Рильського пов. Белгородського губ. майором Андріаном Стремоуховим і капітаном Степаном Арсенєвим. Є печатка канцелярії Комісії. Арк. 6	січень 1738 р. – 18 серпня 1739 р.	14	
13		Справа про несплату Канцелярією комісії для утворення слобідських полків військовослужбовцям Українського ландміліцького корпусу 20000 рублів жалування. Є кошториси прибутків і видатків	7 березня 1738 р. – 12 квітня 1741 р.	111	

Порядковий номер	Діловодний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
		канцелярії цієї комісії за 1737-1741 рр. Арк. 108 – 109 зв.			
14		Рапорт [російського офіцера] Андрія Девіца до Канцелярії комісії для утворення слобідських полків про перехід ногайських, кримських і кубанських татар через ріки Буг, Дніпро, Дон та про небезпеку татарського нападу на Українську лінію	21 вересня 1738 р.	3	
15		Справа про розслідування взаємних скарг двох сторін: за донесенням підключника Марка Лосева про збройний опір та відмову жителів («черкас») двірцевої сл. Писарівка Вільненського пов. Белгородської губ. взяти на утримання громади 35 казенних коней та захоплення його майна, а також за донесенням і чолобитною жителів сл. Писарівка про зловживання і збитки, заподіяні підключником М. Лосевим	12 березня – 3 листопада 1740 р.	95	
16		Справа про зобов'язання Сумської полкової канцелярії розслідувати вбивство жителя сотенного містечка Краснопілля Сумського полку Никифора Григор'єва кількома його односельцями	17 березня – 22 квітня 1740 р.	4	
17		Донесення підключника Марка Лосева до Головної двірцевої канцелярії про збройний опір та відмову жителів («черкас») двірцевої сл. Писарівка Вільненського пов. Белгородської губ. взяти на утримання громади 35 казенних коней	18 травня 1740 р.	4	
18		Справа про розслідування чолобитної підпрапорного Харківського полку Миколая Сухомлина про підтвердження його майнових прав на водяний млин і ґрунти у містечку Валки Харківського полку	3 липня 1740 р. – 4 березня 1741 р.	22	

Порядковий номер	Діловодний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
19		Справа про розслідування за донесенням канцелярії Ізюмського полку про самовільне переселення козаків і підпомічників з сотенного містечка Купенки (сучасне м. Куп'янськ) до слобід Карабанова і Біла Валуйського пов. Белгородської губ. Є іменний список офіцерів Слобідського драгунського полку 1740 р. Арк. 18 – 19	30 липня – 19 серпня 1740 р.	20	
20		Відомості за 1732, 1733, 1737, 1740 рр. про штатний склад регулярних рот у Харківському, Ізюмському, Охтирському, Сумському і Острозькому полках	[н.р. 1740 – н.п. 1743 р.]	12	
21		Справа про розслідування чолобитної жительки с. Тимофіївка першої Суджанської сотні Сумського полку Агафії Кулевої про захоплення і вивезення у невідому напрямі її чоловіка — козака Семена Кулева	6 лютого 1741 р. – 8 лютого 1742 р.	5	
22		Справа про розслідування взаємних претензій стосовно спадщини Федора Яковича Ковалевського сіл Рясне і Лютівка Харківського пов. поміж його спадкоємцями — зятем капітаном Григорієм Шидловським і племінником підпрапорним Харківського полку Василем Ковалевським	22 червня 1741 р. – 19 березня 1743 р.	107	
23		Справа про розслідування донесення Є. Завидовського (управителя мастками полковника Брянського полку І. Л. Кутузова у Старооскольському пов. Белгородського губ. про дозвіл записати подушний оклад свого пана 4 родини українців («черкас»)	21 вересня – 16 листопада 1741 р.	16	

Порядковий номер	Діловий номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
24		Справа про зобов'язання Сумської полкової канцелярії оштрафувати краснопільського сотника Івана Романова за побиття і пограбування у с. Тимофіївка [першої Суджанської сотні] Сумського полку селянина Іллі Рябого — підданого російського поміщика, майора Федора Тергенева	29 січня – 5 березня 1742 р.	5	
25		Справа про розслідування чолобитної відставного сотника Григорія Диського про підтвердження прав володіння на його хутірські землі у Куп'янській сотні Ізюмського полку та розмежування їх. Подано родовідне дерево цього сотника	18 травня – 2 серпня 1742 р.	57	
26		Чолобитна полковника Сумського слобідського полку Євстафія Данилевського до імператриці Єлизавети Петрівни із обвинуваченням кн. О. І. Шаховського у насильницькому залученні полку до служби у регулярному війську і з проханням про збільшення реестру козаків, звільнення від податку за утримання регулярного війська тощо. Лист («сообщение») Канцелярії комісії для утворення слобідських полків до Бригадної канцелярії слобідських полків з проханням повідомити, на яких засадах утримувались українські слобідські полки у попередні роки	травень 1742 р.; 30 липня 1742 р.	7	
27		Справа про зобов'язання канцелярій Охтирського і Сумського полків надіслати до Канцелярії комісії для утворення слобідських полків відомості про кількість у полках козаків, козацьких підпомічників, коней, про штатний склад службовців кінних за-	23 липня – 5 жовтня 1742 р.	19	

Порядковий номер	Діло-водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
		водів та про суми витрат на утримання Слобідського драгунського полку. Є відомість про штатний склад Охтирського і Слобідського драгунського полків. Арк. 4 – 6 зв.			
28		Справа про розслідування чолобитної одноворця фортеці св. Анни Воронезького повіту і губернії Ізота Каменського про неповернення йому коня і риби жителем м. Охтирки Іваном Литвином	10 серпня 1742 р. – 15 липня 1743 р.	57	
29		Справа про зобов'язання канцелярій слобідських полків надіслати в Канцелярію комісії для утворення слобідських полків відомості про зібрані та витрачені на утримання Слобідського драгунського полку за 1733 – 1742 рр. гроші. Подано відомості про зібрані суми грошового податку, про витрати грошей на купівлю коней, сукна для мундирів, пороху, свинцю, шпор, паперу для виготовлення патронів тощо. Є відомість про сплату жалування офіцерам і службовцям канцелярії Слобідського драгунського полку. Арк. 9 – 10	15 жовтня 1742 р. – 22 березня 1743 р.	173	
30		Справа про розслідування чолобитної сумської полковниці Марії Осипової про втечу в Охтирський полк її управителя Семена Максимова, який витратив без звіту 3200 руб. та захопив речі у маєтку її покійного чоловіка Василя Осипова у с. Микитівка Сумського полку	22 жовтня 1742 р. – 2 лютого 1743 р.	13	
31		Справа про розслідування чолобитної, поданої від імені капітана ландміліцького Рильського полку Є. Шумакова про повернення зі сл. Могриця Миропільського пов. Сумського полку	9 листопада 1742 р. – 19 жовтня 1743 р.	23	

Порядковий номер	Діловодний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Дата початку і закінчення (крайні дати)	Кількість аркушів	Примітки
32		<p>підданих – втікачів Степана та Івана Нікітінних, які видавали себе за нащадків слобідського козака</p> <p>Справа про розслідування чолобитної козаків с. Злодіївка Краснопільської сотні Сумського полку Федора Богатченка, Василя Костенка та ін. про захоплення невісткою покійного волоського полковника Апостола Кигича їхньої худоби, пасік і ґрунтів, піддання тортурам та примушення їх виписатися з козацького стану.</p> <p>Є копії документів за попередні роки, серед них чолобитна колишніх козаків містечка Пена Краснопільської сотні від 8.12.1732 р. про примусове навернення їх у підданство Апостолом Кигичем. Арк. 17 – 18 зв.</p>	23 квітня – 19 липня 1743 р.	25	
33		Указ російської імператриці Єлизавети Петрівни про припинення діяльності Канцелярії комісії для утворення слобідських полків та про поновлення привілеїв козаків Слобідської України	10 жовтня 1743 р.	4	
34		Недійсний опис ф. 255	1732 – 1744 рр.	6	
35		Недійсний опис ф. 441	1734, 1735, 1738 – 1743, 1763, 1764 рр.	3	
36		Недійсний опис ф. 1780	1733 – 1743 рр.	5	

В опис внесено: 36 (тридцять шість) справ з № 1 по № 36.

Опис склав провідний спеціаліст

Тарас

О. Г. Полегайлов

Начальник відділу

Мухом

Л. А. Сухих

Архівіст II категорії

ББЗ

О. І. Безхлібна

02.01.2003р